Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 38 — ՈՒՐԲԱԹ 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1884 (Ն. Տ.) 29 ՓԵՏՐՈՒԱՐ — 2 ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1301

ԳԱՅՄԱՆ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դուրուշ. երկու անգամի համար 2 դուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել՝

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԹՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Ղալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19

Իսկ զանազան հետեւեալ հասցէին՝

درجه غلطه ده ازمیرلی اوغلی خانی ۱۹ نمره‌لی

ادره‌سنه غزته‌سی ارتیل (ولدیار)

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱ — 40 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳԻՆԸ ՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան դրամեկան արժէք		200
« «	Վեցամսեայ	« «	100
« «	Եռամսեայ	« «	50
« «	Ամսական	« «	20
« «	Հատով	« «	1
Դուռուանց համար	Տարեկան	« «	240
« «	Վեցամսեայ	« «	120
« «	Եռամսեայ	« «	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» «	Վեցամսեայ	«	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար Ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՈՒՐԲԱԹ 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

(Քաղաքական երեսէն դուրս թողեալ եկած եւրոպական լուրերու.)

—o—

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ՍՈՒԱՆ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն փետր. 23 թուով. Անգլիական կառավարութիւնն հեռագրեց ի Սուաքիմ, որպէսզի Թոխարի վրայ անգլիական զօրաց յարձումը դադրի։

Լոնտոնէն նոյն թուով ուրիշ հեռագիր մ'ալ կ'ըսէ թէ, Գլէդսթընը զօրավարին ստիպման վրայ, անգլիական կառավարութիւնն եւս առած է Կրահամ գնդապետի զօրախմբին յառաջխաղացումն արգելող հրամանն։ Հետեւաբար, անգլիացիք դէպ յառաջ պիտի երթան։ Օսման Տիկմայի հրամանաց ներքեւ 10,000 ապստամբք Անգլիացւոց կը սպասեն ի Թէպ, ուր յաղթուեցաւ Պէյքը փաշա։ Անգլիացի հետաքրքիր զօրքերն ոսկան իրենց հետաքրքրութիւններն, և թշնամւոյն դիրքերը կը քննեն։

Սուաքիմէն կը հեռագրեն փետր. 23 թուով. Մէհտիին տեղակալն, Օսման Տիկմա, նոյն ուղղութեան դրից մէջ ուր Պէյքը փաշա յաղթուեցաւ, կը սպասէ անգլիական զօրաց յարձակման, որք իւր վրայ կը քալեն ընդ հրամանատարութեամբ Կրահամ գնդապետին։ Օսման Տիկմա տարակոյս չունի թէ պիտի յաղթէ։ Կը կարծուի թէ ճակատամարտն երեք օրէն կը սկսի։

Սուաքիմէն կը հեռագրեն փետր. 25 թուով. Անգլիական զօրաց յառաջխաղացումը մի քանի աւուր համար դադրեցաւ. որովհետեւ ապստամբք գրաւած են այն լաւ դիրքերը զորս Պէյքը փաշան ամրացուցած էր ի մէջ Թէպի և Թրինքիդադի։

Գահիրէէն 23 փետր. թուով. Աֆղոյ լրագրոյն տեղեկութեանց նայելով, Մէհտին իւր Ալի Եուսուֆ եղբայրը Տարֆուրի կառավարիչ կարգած է, և հրաման տուած է որ 7,000 մարդոց բանակ մը կազմելով զրկէ Քորտոֆան։ Մէհտիական գլխաւոր բանակին հետ միանալու։ Տարֆուրի նոր կառավարչին առաջին գործերէն մին եղաւ ապստամբ և Իսլամութեան թշնամի հռչակել նոյն գաւառին նախկին կառավարիչ Սլաղին Պէյն (որ բնիկ Աւստրիացի է, և կարեւոր դիրք մը կը պաշտպանէ ի Տարֆուր։)

Թայմզ լրագրոյն Սուաքիմի թղթակիցն հեռաւեալը կը հեռագրէ Օսման Տիկմայի հիմնադիրն նկատմամբ. Հուէդ Ծովակալն և Օսման Տիկմա թշնամացեցան։ Ծովակալը ծանոյց թէ անգլիական զօրաքանակ մը Թոխարի օգնութեան պիտի գայ. թէ ինք կ'ուզէ անօգուտ արիւնհեղութեան առաջքն առնուլ, և ապըստամբաց չպիտի դպչի եթէ ընդդիմութիւն չընեն անգլիական զօրաց։ Օսման Տիկմա պատասխանեց թէ կը ցաւէր որ արիւնհեղութիւնն անխուսափելի էր։ Անոնք որ Մէհտիին կողմն անցին՝ հաւանօրէն չպիտի ներուին. բայց ինք (Օսման Տիկմա) պարտաւորուած է առնուլ զԹոխար, (ինչպէս առաւ,) և յետոյ պիտի պարտաւորի ստիպել Անգլիացիներն որ թողուն զՍուաքիմ և իրենց գործին երթան։

ԳԵՐԵՎԱՃԱՌ Ի ՍՈՒԱՆ

Գրած ենք արդէն թէ Կորտոն վերջային Սուանի մէջ դերեաց առեւտրոյն թոյլատրութիւն ընելը մեծ զարմացում և գրգռիչ զայրոյթ պատճառած է Անգլիոյ մէջ։ Կորտոն զօրավարէն բացատրութիւն խնդրուած լինելով, սապէս պատասխանած է.

«Վեհ. թագուհւոյն կառավարութիւնը, Խարտիի կատարեալ հաւանութեամբ, որոշեց բաժնել զՍուանն Եգիպտոսէն, և երկու կառավարութիւններն ալ դիս զրկեցին Սուանը պարպելու և բնիկ կառավարութիւնը վերահաստատելու։ Կը հարցուցեմ թէ ի՞նչ պատասխան հարկ էր տալ, երբ Սուանի ժողովուրդը կը հարցունէր ինձ թէ Անգլիա կը պնդէ գերեաց ազատման վերաբերեալ դաշնագրին վրայ։ Ես պատասխանեցի թէ դաշնագիրն այժ չունէր այժմ, և թէ ես ինքս չպիտի խառնուէի գերի պահողներուն։ Կը հարցունեմ թէ, ի նկատ առնելով Խարտումէն և Սուանի այլ մասերէն դէպի Գահիրէ եւ քաշուելու բազմաղիի վանդակները, միթէ իրաւունք չունէի՞ ժողովրդեան ըսելու ինչ որ ինքնայայտ էր, այսինքն՝ թէ Սուանի բռնանումն Եգիպտոսէ կը ծնչէր Գահիրէի և օտար կառավարութեանց միջև կնքեալ բոլոր դաշնագրերը։

«Պէտք է յարեմ թէ առանց փոխարինութեան կամ առանց ստիպմանաւոր արձանագրման գերիներն ազատագրելու գործութիւնն ես միշտ գողութիւն մը նկատած եմ, գերի պահողներու ընչից կոչնչացում մը. և իմ այս տեսութեանս ոյժ կուտայ Անգլիոյ Խորհրդարանին 1837ին բրած անօրինութիւնն, որով 20 միլիոն անգլ. ոսկի սահմանեց Արեւմտեան Հնդկաստանի անգլ. զաղթականութեանց մէջ գտնուող գերեաց ազատագրման։ Բայց ասսի, կ'ըսեմ թէ կարելի չպիտի լինի գործադրել 1877ին Եգիպտոսի հետ կնքուած դաշնագիրն, որով գերեաց ազատութիւն պիտի տրուէր 1884ին։ Այլ է արդէն գերութեան վիճակի ենթարկեալ արարածոց պահպանումն այդ վիճակի մէջ և այլ է ազատ անհատներ, տղայք, աղջիկներ, ևն. բռնել, գերի վարել և վաճառել. եթէ ես թոյլատրութիւն ընէի ազատ անհատներու այս գոլութեան, կնոջիք գանգատիլ։ Իմ յայտարարութիւն կը վերաբերէր գերի ունեցողներուն։ Գալով ազատ անձեր յափշտակելու և իբրեւ գերի վաճառելու խնդրոյն, ապահով եղիք թէ չեմ մոռցած զայն, և օգնութեամբ Տեառն, միջոցներ ձեռք պիտի առնում ազատ արդարան հասնելու։ Ես Սուանի ընդհ. կառավարիչ եղած ժամանակս բնաւ չեմ դպած գերի պահողներուն. և. իրաք, մինչև 1889 տարին հին դրութեամբ ալ ոչ ոք կրնար այդպիսի բան մ'ընել։ Իմ բոլոր ջանքս ուղղուած էր անոնց դէմ որք ազատ անհատներ յափշտակելով իբր գերի կը վաճառէին։ Այդի գերիներն այն ատենն իբրեւ օրինաւոր ստացուածք կը նկատէի իրենց տէրերուն, որ ես ինքս շատ անգամ գրամ վճարելով գերիներ գնած և ազատ ազատ թողած եմ։»

ՖՐԱՆՍԱ

Երէկ եկած հեռագիր մը ծանոյց թէ Թոնքինի մէջ գտնուող Ֆրանսական զօրքերէն 6,000 հոգի այս օրերս յառաջ պիտի խաղան՝ Զինաստանի ընդդիմութեան հակառակ՝ Թոնքինի գրաւումն ամրողջացնելու համար։ Այս նկատմամբ երէկի թղթաբերն հետեւեալ լուրերն հաղորդած էր մեզ.

Հայֆոնկ, 18 փետր. Զօրավար Միլլը ֆրանսական բանակին հրամատարութիւնն ստանձնեց։ Միլլը և Պրիէռ զօրավարք ի Հանոյ կը գրանուին և զօրավար Նէկրիէ՝ ի Հայ-Զոնկ։ Օգնական զօրաց երկրորդ մասը կը հասնի, և զօրքերը լաւ վիճակի մէջ են։ Ի Հայնան լաւ աղբիւրէ մը իմացայ թէ մտադրութիւն կայ պարպելու զՊաքնինհ։ Քիչ մը Զինական զօրք եկաւ Հայնան Լունկիմնէն, Թոնքինի սահմանագլխոց վրայ։

Հայֆոնկ, 20 փետր. Ֆրանսական զօրքերն անապարանօք կը զրկուին դէպի ճակատավայրը։ Փոխադրութեան միջոցները թերի լինելը կը թուին։ Օգտագործելով թշնամւոյն դիրքերն հետազօտող գունդն եկաւ։ Հետազօտման եղանակն է՝ օգտագործելիները խարսխած պահել, և հեռադրաձեւով հաղորդել երկրին դիրքերն և թշնամւոյն շարժումներն։ Օգը գէշ է, բայց նոր լուսնին հետ բարւոքում մը կը սպասուի, և յայտնի է թէ Ֆրանսացիք յարձակողականի պիտի սկսին։

Թոնքինի յառաջացեալ դիրքերէն Բարիզի կառավարութեան ուղղեալ հեռագիր Ֆրանսական զօրաց հետազօտիչ խումբերու գործողութիւնները կը տեղեկագրեն։

Նախարարաց խորհրդոյ փետր. 24ի նստին մէջ հանրապետութեան նախագահ Պ. Կրէվի իր վերջնական հաւանութիւնը տուաւ 1885 տարւոյ կառավարական արտասովոր ելմտացոյցին՝ որոյ գումարն է 203 միլիոն ֆրանք։ Ելմտացոյցն Երեսփոխանական ժողովոյ յառաջիկայ նստին պիտի ներկայացուի։

Ֆրանսայի հիւսիսային կողմերը, Տընէնի, Լիլի, Անղէնի, Արայի և Շրջակայ գաւառաց մէջ հանքային գործաւորք գործադուլ ըրած են այս օրերս, իրենց վիճակի բարւոքումն պահանջելով։ 11,400 գործաւորաց մէջէն 4,600 գործաւորք միայն կ'աշխատին այս միջոցիս, սակայն ո՛և է խռովութիւն չէ ծագած և հանքային ընկերութեանց տնօրէնները իրենց քով կաչելով գործաւորաց դասերու ներկայացուցիչներն, կը ջանան համաձայնութիւն մը գոյացնել։

ԱՆԳԼԻԱ

Թայմզի նոր խմբագրապետ Պ. Ս. Լ. Պրքլ, որ հանգուցեալ Պ. Թոմաս Զէնբրիի յաջորդած է, հաղիւ երեսնամեայ է։ Պ. Զէնբրիի նախորդը, հանգուցեալ Պ. Տրլան, որ իբր 30 տարի Թայմզի խմբագրապետութիւն բրած է, 26 տարեկան էր երբ այդ կարեւոր և փափուկ պաշտօնին կոչուեցաւ։

Պ. Բլէմնոյ անցեալ շաբաթ օր ազատութեան գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլի տունը ճաշեց, Պ. Պրայթի ընկերակցութեամբ, յետոյ այցելեց Լոնտրայի աղքատաց թաղը։ Կիրակի օրը Բարիզ վերադարձաւ։

Մեծին Բրիտանիոյ Ազատ-Որմնականաց (Ֆրան-Մասոն) ամենէն տարեց անդամն Պ. Ճէյմս Նիւթըն փետրուար 22ին մեռաւ Եորքշայրի մէջ։

Մեռելոյ Տէրբիշիրի մէջ կը կարդաք։ «Պ. Կլատսդընն և Լորտ Կրանվիլ մասնաւոր տեսակցութիւն մ'ունեցան Զինական դեսպան Զէնկ Մարքիզին հետ, բայց այս տեսակցութիւն իրաց վիճակին վրայ փոփոխութիւն մը յառաջ չբերաւ։ Նախարարապետը շատ մը խնդիրներու վրայ կամաւ ամենեւին չխօսեցաւ որպէս զի ցոյց տայ Զինական իշխանին թէ՝ որքան դժգոհ է անգլիական կառավարութիւնը՝ զինական դեսպանին անգաղտնապահութենէն։ Դեսպանը սոսկալի է բնաւ դադար չունիր երբ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ աշխարհիս ամէն լրագիրներուն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պերլինի Ռուսական դեսպան իշխան Օրլօֆ, ինչպէս նաեւ Մ. Քաչաչէլ մեծ դուքսն, փետր. 27ին Պերլին կ'սպասուին։

Գերմանիոյ Երեսփոխանական ժողովն, իւր դումարման առաջին օրէն պիտի զբաղի գործաւորաց վիճակն արիածներու դէմ տարհողելու մասին պատրաստեալ օրինական ծրագրին քննութեամբ։ Գալով ընկերվարականաց դէմ հաստատեալ օրինաց վերատորոգման, Պիսմարք իշխանին Պերլին գալէն առաջ այս մասին ոչ ոք որոշում չպիտի տրուի։

Վիէննայէն Կոլէր Նայիշ լրագրոյն ուղղեալ հեռագրի մը նայելով, գերմանական և ռուսական կառավարութեանց յարաբերութեանց բարւոքումն մոտհոգութիւն կը պատճառէ Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ՝ կը վախցուի թէ Աւստրօ-Գերմանական դաշնադրութիւն յառաջիկայ աշնան այլ եւս կրնայ վերջանալ։

Կը կարծուի թէ ռուսական կառավարութեան զինուորական լիազօր ներկայացուցիչն ի Պերլին, իշխան Տոլկորուքի, այս անգամ Բեղրպուրգէն վերադարձած միջոցին Վիլհելմ կայսեր յանձնած է Զարին մի ինքնագիր նամակն, որով փափաք կը յայտնէ տեսակցութիւն մ'ունենալ Գերմանիոյ կայսեր, և ուրիշ ատեն ալ Ֆրանս-Ժօզէֆ կայսեր հետ։ Անցեալ տարի ալ, կը գրեն գերմանական մի քանի լրագիրք, երբ Աղեքսանդր Գ. Քօբէնհակ կը գտնուէր, իշխան Տոլկորուքի պաշտօն ունէր երկու կայսերաց միջեւ տեսակցութիւն մը պատրաստել, և թէ Վիլհելմ կայսրն պատարագատեղիանութիւն ցոյց տուած էր այս մասին։ սակայն Պիսմարք իշխանն այն ժամանակ ընդդիմացեր է։ Իսկ այս անգամ, կը գրեն, շատ հաւանական է որ այս տեսակցութիւն տեղի ունենայ, վասն զի կ'երեւի թէ Պիսմարք իշխանն և Գերմանիոյ պատերազմական գործոց նախարարն զոհ մնացեր են Տոլկորուքի իշխանին բացատրութիւններն։ Նախարարն և Ռուս իշխանն անցեալ շաբթու Պ. Պիսմարքի բով երթալով, կարեւոր բանակցութիւն մը ունեցան։

Գերմանական լրագիրք վերջին ծայր խստութեամբ կը քննադատեն Կորտոն զօրավարին յայտարարութիւնն, ի մասին գերեվաճառի թոյլատրութեան ի Սուան։

Պ. Պիսմարքի և Ամերիկայի Երեսփոխանաց ժողովոյն միջեւ վէճ մը կայ այս միջոցս։

Կը յիշուի թէ Գերմանիոյ ապատանական կուսակցութեան գլուխ Պ. Լասքերը իւր վերջին տարիներուն մէջ Ամերիկայ քաշուած էր։ Երկու շաբաթ յառաջ Պերլինի Ամերիկեան դեսպան Պ. Սարճէնդ Պ. Լասքերի ազգականաց հաղորդեց Ամերիկայի Երեսփոխանական ժողովոյ մէկ որոշումն որով ցաւակցութիւն կը յայտնէին Պ. Լասքերի մահուան առթիւ։ Դեսպանը սոյն որոշմանագրոյն մի օրինակն ղրկած էր նաեւ արտաքին գործոց նախարար Հաճֆելտ կոմսին, խնդրելով որ ներկայացնէ զայն գերմանական խորհրդարանին, որպէս անդամ եղած էր Պ. Լասքեր երկար ժամանակ։ Սակայն Պ. Պիսմարք այն որոշմանագիրն վերադարձուց Վաշինկթընի Գերմանական դեսպանին, խնդրելով որ յանձնէ զայն Ամերիկայի երեսփոխանաց ժողովոյն, առնկատմամբ թէ Պ. Լասքեր Գերմանիոյ մէջ այնքան նշանաւոր դերը մը չէր ունեցած որպէս զի այս օրինակ ցոյցի մը արժանանար։

Այս միջադէպ մեծ յուզում պատճառեց Գերմանիոյ ազատական մամլոյն մինչպէս նաեւ Միացեալ Նահանգաց մէջ։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
18

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Դ.

ԿԵՂԾ ՀԱՋԻՆ

Ես հարցրի.

— Մեղք չէ՞ արդեօք, որ մարդ իր սուրբ կրօնը, իր աղդութիւնը ուրանում է։

Նա պատասխանեց ինձ Պօղոս առաքեալի խօսքերով, թէ ինչպէս նա հրէաների մօտ հրէայ էր՝ ձեւանում, իսկ հեթանոսների մօտ հեթանոս, որ նրանց սրտերը շահէ։

Բաւոր Պետրոսը կարդացած մարդ էր։ Ես նրա խօսքերը, որպէս ասում են, հաւած իւղի տեղ ընդունեցի։ Այն ժամանակ այնքան հաստատութիւն չունէի, որ գիտնայի, թէ ինչպէս մարդիկ սուրբ գրքերի ամենապարզ ճշմարտութիւնները աղաւաղում են և նրանցով բացատրում են ամենաանբարոյական մտքեր...

Ե.

ՓՈՒԲՐԻԿ ՄԱՔՍԱՆԵՆԴԸ

Մեր ճանապարհորդութեան չորրորդ օրը հասանք Թաբրիզ քաղաքը, ինչ անուանեցինք հայոց եկեղեցու բակում։

— Այժմ պէտք է մտածել փողի մասի՞ն... ասաց քաւոր Պետրոսը, և կիրակի օրը վաղ-առաւօտեան, ինձ իր հետ առնելով, սկսեցինք գնալ եկեղեցու երեսփոխանի տունը։

— Այնտեղ կարո՞ղ եմ խօսել, թէ դարձեալ պէտք է խուլ ու մունջ ձեւանամ և թագցնեմ իմ հայութիւնը, հարցրի ես քաւոր Պետրոսից։

— Կարող ես խօսել, պատասխանեց նա ժպտելով. — և լաւ հայ պիտի ձեւանաս։

Բայց իմ խօսելը պէտք չեղաւ, որովհետեւ քաւոր Պետրոսը ինձ ներս չէը տարաւ երեսփոխանի մօտ, այլ հրամայեց սպասել դրսում, իսկ ինքը միայնակ ներս մտաւ։ Զը գիտեմ ի՞նչ խօսեց նրա հետ, ի՞նչ ասաց, միայն այդքանը յիշում եմ, որ այն օր եկեղեցում քահանան մեր մասին ժողովրդին «ծանուցումն» արեց, որի մէջ յայտնեց այն միտքը, թէ մենք Մուշի երկրիցն ենք եկել, թէ մեր կնիկները, զաւակները «օտարների» ձեռքում գերի են ընկած, այժմ բարեպաշտ քրիստոնեաներից ողորմութիւն ենք հաւաքում, որ տանենք տանք «օտարներին» և մեր գերիներին ազատենք, և այլն։ — «Դարձեալ խաբեբայութի՛ւն»... մտածեցի ես խորին վրդովմունքով։

Որքան էլ սուտ լինէին այդ խօսքերը, այսու-ամենայնիւ, ժողովրդի վրա խորին տպաւորութիւն գործեցին։ Տէր հայրը այնպիսի ազդու եղանակով նկարագրեց մեր գերիների ողբալի դրութիւնը, որ բոլոր լսողների մէջ ցաւակցութիւն շարժեց։ Բարոզից յետոյ եկեղեցում դանձանակ մտնելիս ածեցին և մեզ համար փող հաւաքեցին։ Իսկ մենք մուրացկանի նման, գլուխներս ծռած, կանգնած էինք եկեղեցու դրան մօտ. քաւոր Պետրոսը աչ կողմում, իսկ ես ձախ կողմում։ Ժամաւորները դուրս գալու միջոցին ձգում էին մեզ սև փողեր։ Այդ առաջին անգամն էր, որ ես, քաւոր Պետրոսի յորդորանքով, ստիպված էի ձեռքս մեկնել և ողորմութիւն խնդրել...։ Ամօթք խեղդում էր ինձ։ Ո՛րքան ցաւալի էր։ Խաբե՛լ և մուրալ...

Այն օրը ես խելագարի նման էի և միշտ լաց էի լինում։ Բայց քաւոր Պետրոսը միսիթարում էր ինձ, ասելով. — «Դարիբի երեսը սև կը լինի, իսկ ջիբը—լիքը»...

Միւս օրը մենք արդէն փող ունէինք։ Մեր ամենահարկաւոր գնելիքը արտասահման գնալու համար՝ էր անցագիրը։

— Դիտե՞ս Մուրադ, ասաց ինձ քաւոր Պետրոսը, — օտարութեան մէջ յաջողակ կերպով թափառելու համար, աւելի լաւ է մտնել ուրիշի մարթի մէջ։

Ես ոչինչ չը հասկացայ։ Նա բացատրեց.

— Պէտք է անունդ, ազգանունդ, ծնած տեղդ, պարապմունքիդ անունը, — բոլորը փոխես։

Ես ապշած մնացի։ Նա շարունակեց.

— Քո անունը այսուհետեւ Մուրադ չէ, դու կոչվում ես Ամբրոսիոս։ Քո պարապմունքը, քո արհեստը դարբնութիւն չէ, դու այսուհետեւ եկեղեցու պաշտօնեայ ես, դու սարկաւագ ես։ Քո ծնած տեղը Սալմաստը չէ, դու երուսաղէմցի ես։ Եւ ուրիշ այսպիսի շատ բաներ ասաց նա, թէ ի՞նչ էի ես և ի՞նչ պիտի լինեմ այնուհետեւ, բայց ես չը թողեցի նրան վերջացնել, ընդհատեցի նրա խօսքը, հարցնելով.

— Լաւ, ինչպէս կարող եմ ես սարկաւագ լինել, որ ամենեւին կարդալ չը գիտեմ, և երբէք եկեղեցում չեմ երգել։

— Այդ մի և նոյն է, պատասխանեց նա արհամարհանքով. — քեզ ինչ որ ասում են, այն լսիր։

— Իսկ քո անունը և կոչումը ի՞նչ պիտի լինի։

— Իմ անունը Անտոնիոս է. ես յոյն արեղայ եմ և Երուսաղէմի վանքի միաբան։

— Ե՞ս էլ յոյն եմ։

— Դու էլ յոյն ես։

Դարձեալ ազգուրացութի՞ւն...

Ես չը հակառակեցի։ Ես հաւատացի նրան, որ օտարութեան մէջ թափառելու համար այդ բոլոր պայմանները անհրաժեշտ էին։ Այն օր Թուրքաց հիւպատոսից անցագրեր ստացանք մի և նոյն անուններով, որ մեր մէջ որոշել էինք։ Բայց զարմանալին այն էր, որ քաւոր Պետրոսը հէնց առաջուց ուներ իր մօտ երկու անցագրեր մի եւ նոյն անուններով. միայն հնացել էին. ժամանակները անցել էր։ Նա տարաւ հիւպատոսի մօտ և նորը ստացաւ։

Բայց քաւոր Պետրոսը յիշեալ երկու անցագրով չը բաւականացաւ։ Նա աշխատում էր ձեռք բերել զանազան անցագրեր զանազան անուններով և այլ և այլ պարապմունքներով։ Թաբրիզում, Ատրպատականի այդ մեծ մայրաքաղաքում, այդ բոլորը հնարաւոր էր։ Այնտեղ կային եւրոպական պետութիւնների բոլոր ներկայացուցիչները, որոնցից կարելի էր անցագրեր ստանալ։ Այնտեղ կային այլ եւ այլ պետութեան հպատակներ. որոնք պարապվում էին զանազան գործերով, որոնք կարող էին իրանց անուններով անցագրեր մեր առնել, տալ ուրիշներին, որ ուրիշները նրանցից օգուտ քաղէին, իսկ իրանք դարձեալ կը մնային Թաբրիզում։ Բայց քաւոր Պետրոսը գնեց մեծ քանակութեամբ պարսկական անցագրեր։ Դրանք վաճառվում էին այնպէս, ինչպէս վաճառվում են տերութեան դրոշմաւոր թղթերը։ Բաւական էր ուղարկել պատահած մարդու ձեռքով անունների մի ցուցակ (ի հարկէ, նշանակելով իւրաքանչիւր անունի ներքոյ տարիքը, հասակը, դէմքը և այլն) և նա կը տաներ Ռէուէլէ մօտ, և նոյն անունների համեմատ կը գնէր զանազան անցագրեր։ Թէուէլէ կոչում էին անցագրերի կապալառուին։

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

ԻՏԱԼԻԱ

Ս. Պաղն փետրուար 23 ին Վատիկանու մէջ իւր ներկայութեան ընդունեց 200 ի չափ Պէլճիքացի ուխտաւորներ, իւր շուրջն ունենալով 12 կարդինալ և բազմաթիւ եպիսկոպոսներ։ Լէոն ԺԳ. Ֆրանսերէն լեզուաւ պատասխանելով ուխտաւորաց կոչմանէ կարդացուած ուղերձին, գովեց այն ջերմեռանդն հաւատքը զոր կը պահեն Պէլճիքացի կաթոլիկք, հակառակ հակաքրիստոնեայ աղանդաւորաց և մանաւորապէս Աղատ-որմնադրականաց ջանքերուն, որք ենկեղեցւոյն դէմ կը մարտնչին։ Յետոյ յանձնարարեց որ տոկան և վստահութիւն ունենան Քրիստոսի վերջնական յաղթանակին վրայ։ Բազմաթիւ Հոլանտացիք միացած էին Պէլճիքացի ուխտաւորաց, և մեծիկ դումար մը նուիրեցին Ս. Պետրոսի գանձանակին։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիէննայի Երեսփոխանաց ժողովն փետր. 22 ի նստին մէջ ընդունեց Թունուղի մէջ հիւպատոսական դատաւորական իշխանութեան ջնջման օրինաց ծրագիրն, և միաձայնութեամբ վաւերացուց Աւստրիայի և Ֆրանսայի միջև կնքեալ առեւտրական դաշնագիրն։ Յետոյ որոշեց հրաւիրել կառավարութիւնն համաձայնիլ Ֆրանսական կառավարութեան հետ որպէս զի այս նոր դաշնագիրը գործադրուի Պոնիոյ, Հէրսէֆի, և այն ամէն երկիրներու նկատմամբ որք Աւստրիոյ Հունգարիոյ մասնային բաժանմանց մէջ կը գտնուին։ Առեւտրական նախարարն յայտարարեց թէ կանխաւ համաձայնութիւն դրացած է արդէն որ դաշնագիրն այդ երկիրներու վրայ ևս տարածուի։

Աւստրոյ ժողովն այս չորեքշաբթի օր սկսաւ քննել առեւտրական դաշնագիրն։

Հունգարական կառավարական վերաքննիչ ատենի նախագահ Պ. որ Մայլաթնի երեք սպանիչներն, որք ի մահ դատապարտուած էին, անցեալ ուրբաթ առաւօտ կախուեր են Բէյթիցի բանտին փոքր բակին մէջ։ Բազմաթիւ անձինք ուրախութիւն խնդրած էին ներկայ գտնուիլ, սակայն տեղւոյն անձկութեան պատճառաւ ոստիկանութիւնը չընդունեց այս նկատմամբ ներկայացեալ խնդրագրերն։ Նախորդ գիշերը խումբ մը յեղափոխականք բանտին դռան կողմն հաւաքուելով դատապարտելոց ի նպաստ աղաղակներ բարձին։ Ոստիկանութիւնը ցրուեց զանոնք։

Վիէննայի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ անցեալ հինգշաբթի օր սճրագործութիւն մը տեղի ունեցած է Հէրմանշտատի մէջ։ Բանի մը չարագործներ Ֆրիէնվակեր անուն զինուորական վիրաբոյժի մը տունը մտնելով, զինքը, ինչպէս նաեւ իւր կինը, փոքրիկ աղջիկը և աղախինը խեղդեր են, յետոյ բոլոր ինչքը գողնալով, տունը կրակի տուեր և փախեր են։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՔ

Յառաջագոյն ծանուցած է թէ Ամերիկայի Օմ. դեսպան Թէֆիք պէյ պաշտօն ստացած է Օմ. կառավարութիւնն ներկայացնել Վաշինկթոնի դիւանոց համեղումար ժողովին մէջ։ Այս մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը դանենք Նեբրասկան լրագրոյ մէջ։ Տէնվերեան ֆէտերէյշընական ընդհանուր ժողովն պիտի բացուի յառաջիկայ հոկտեմբեր ամսոյ սկիզբն ի Վաշինկթօն։ Անցեալ տարի, գիտնականաց միջազգային ժողով մը գումարեցաւ ի Հռոմ նոյն նպատակաւ։ Այդ ժողովոյ անդամք մեծամասնութեամբ փափաք յայտնեցին որ Կրենիչի (Անգլիա) միջօրէականն ընդունուի իբր տիեզերական, և փոխադարձաբար Անգլիա չի շարունակէ իւր ցաւալի ընդդիմութիւն Ֆրանսայի մեզրական դրութեան տարածման դէմ։

Այս խնդիր կառավարութիւն ունի գլխաւորաբար հեռագրական և թղթատարական պաշտօնէութեանց համար։ Արդարեւ, միջազգային միջօրէականի մը ընդունելութենէն առաջ ժամերու մեցման խնդիրը պէտք է ուշադրութիւն դրաւէ այս պարագային մէջ։

Այս ժողովն գլխաւորաբար դիւանագէտներէ պիտի բաղկանայ, և գիտնականք բաղդատաբար փոքր մասնակցութիւն մը պիտի ունենան հոն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պիլէճիկի Թիւրքմէն դիւղի եկեղեցական ու աշխարհական ազգայնոց կողմանէ դիր մը հասաւ երկու օր յառաջ առ Այժմ. Ս Պատրիարք Հայրն։ Ցիշեալ ազգայինք կգանգատին, թէ տեղւոյն հռովմէականաց Հ. Օգոստինոս վարդապետ յուզման ու խռովութեան պատճառ կըլլայ, ապօրինաւոր պահներ ձեւացնելով, շահադիտական ձեռնարկութիւններ ընելով և այլ անվայել ու անհաճոյ վարմանց մէջ գտնուելով։ Ս. Պատրիարք Հայրն Դեր. Փոխանորդին յանձնեց՝ Հռոմէական ազգայնոց Պատրիարքարանին ուշադրութիւնն հրաւիրելու համար։ Առաջին գանգատագիրն չէ այս, որ կուգայ Հ. Օգոստինոսի համար. արդէն քանի մը գանգատագրեր եկած, և Հռոմէական ազգայնոց Պատրիարքարանի հաղորդուած են։ Սակայն Հ. Օգոստինոս տակաւին կշարունակէ իւր գանգատութիւն ընթացքն։

Բուսմանիոյ և Պուլկարիոյ այցելու Դեր. Տ. Արիստակէս եպիսկոպոս՝ որ այժմ Վարնա կը գտնուի, գրեր է ի Պատրիարքարան, թէ տեղական իշխանութիւնը չընդունիր պաշտօնական յարաբերութիւն ունենալ իրեն հետ, առարկելով թէ ո՛ր և է յանձնարարագիր չունի ձեռքը, և թէ հետեւաբար կինդրէ յանձնարարել զինքն առ որ անկ է։ Կ՚իյնէմք մեք, թէ Դեր. Տ. Արիստակէս եպիսկոպոսը իւրաքանչիւր պաշտօնով կմեկնէր մայրաքաղաքէս առաջարկութեամբ Պատրիարքարանի՝ Պուլղարաց Դեր. Էրզարքն յանձնարարութեան գիր դրեց ի Սոֆիա, և Նորին Գերապատուութիւնն երբ հասաւ Պուլղարիոյ մայրաքաղաքն, ներկայացոյց նոյն գիրն և սիրով ու յարգանօք ընդունուեցաւ։ Արդեօք Նորին Գերապատուութիւնը Սոֆիայէն եղած ժամանակ մոռցա՞ւ գիր առնուլ իւր այցելութեան քաղաքաց իշխանութեանց համար։

Մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպան Վասիլ. Պ. Նէլիւօֆի կողմանէ մինչեւ երէկ երեկոյ ո՛րեւէ լուր հաղորդուած չէ մեր Պատրիարքարանի՝ կամուրջիկական ծանուցեալ խնդրոյն համար։ Կրնամք, թէ Ամեն. Ս. Պատրիարքը Նորին վսեմութենէն պիտի խնդրէ փութացնել։

Դիտողներ կան, թէ քանի որ ընտրութեան օրերը մերձ են, լաւ կըլլար, եթէ ի գիմաց Ազգային ժողովոյ առ Մինհոդն Էֆմիածնի ուղղեալ պատասխանը հեռագրով հաղորդուէր։

Առջի օրը 30 լիրայի գումար մը յանձնուեցաւ Դալաթիոյ Թաղական Խորհրդոյն՝ եկեղեցական ու կրթական պէտքերու գործածելու համար։ Խորհուրդն ուզեր է իմանալ նուիրատուին անունը, սակայն ըներսէն չէ յայտներ՝ իրեն եղած պատուէրին համաձայն։ Խորհուրդն մեծապէս գոհ ու շնորհակալ լինելով՝ անմիջապէս որոշեր է յատկապէս հանդիսաւոր Պատարագ կատարել եկեղեցւոյն մէջ, և երեկ գործադրեր է սոյն որոշումն։

Կաթողիկոսական ընտրելեաց համար՝ Ակնայ, Երզնկայի և Բարերդի վիճակներէն ալ քուէ եկաւ, որովհետեւ քուէ տուող առաջնորդական վիճակաց թիւն կըլլայ վեց։

ՀԱՅՈՒՆ ԿԱՐԴԻՆԱԼԻ ՄԱՀԸ

Երեկ թերթերնիս մամուլը դնելէ վերջ Կարտինալ Գեր. Հասունի, Հռոմէական Հայոց նախկին Կաթողիկոս-Պատրիարքի վախճանման լուրն հասաւ Հռոմէն։ Հռոմէական Հայոց Բերայի եկեղեցիներուն բոլոր զանգակներն երեկ հնչեցին մէկ ժամուն չափ։ Այս կիրակի Բերա Աստուածածնայ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ և պաշտօն պիտի մատուցուի։

Պատրիարքարանէն առ Վանական Վարչութիւնս ուղղեալ շրջաբերականի մը պատճէնն է։

Ազգային Սահմանադրութեան ԽԸ. յօդուածը կը տրամադրէ թէ վանքերն Ազգին սեպհական ստացուածքն լինելով՝ Ազգին կը վերաբերի անոնց մատակարարութեան, հաստատից ու ծախուց ընդհանուր տեսչութեան իրաւունքն։ իսկ այդ իրաւունքը կը վարէ ուղղակի Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն և կը գործադրէ զայն Վանօրէից խորհրդոյ ձեռաք, որոյ պաշտօնն ու պարտաւորութիւնն է՝ իւրաքանչիւր վանքի կանոնաց գործադրութեանը հսկել և վերատեսչութիւն ընել, եկամուտներն ու հաստատներն ստուգել և ծախքերը քննել ու կանոնաւորել։

Սոյն յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն՝ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան կողմէն Ազգային վանօրէից համար Սահմանադրական հրահանգ անուամբ կանոնագիր մ՚ալ պատրաստուեցաւ, իբր ուղղեցոյց վանական տիրաքանութեանց և վանական մատակարարութեանց, յորում կը բացատրուին թէ ի՞նչ են Կեդրոնական վարչութեան ընդհանուր տեսչութեան պայմաններն, կեդրոնին և վանօրէից միջև տեղի ունենալիք յարաբերութեանց սահմաններն, համարաւորութեան ձեւերն և այլ վանօրէից վերաբերեալ կէտեր։ սակայն ո՛չ այն կանոնագրութիւնը կատարելապէս և ամէն տեղ գործադրուեցաւ, և ո՛չ ալ փափաքուած օգուտները պտղաբերեց, և վանքերէն շատեր իրենց լքեալ և ապարդիւն վիճակին մէջ մնացին։

Այս ցաւալի վիճակին դարման տանելու դիտմամբ, ներկայ Վանօրէից խորհուրդն իւր ընդունած հրահանգաց համեմատ ձեռնարկած է վանքերուն համար աւելի յարմար և աւելի օգտակար կարգադրութիւններ պատրաստել, և վանքերէն ապատուած օգուտներուն ճարկայ բանալ, սակայն պէտք է նախապէս որ վանքերու վիճակներն ալ ճշդիւ գիտցուին, և միանգամայն վանքերն իրենց պարտաւոր եղած հաստատութիւնը կատարեն և իրենց հաշիւները ու կացութիւնները Պատրիարքարանիս հաղորդեն։

Ուստի ըստ որոշման Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Յոան ժողովոյ սոյն պաշտօնագրով կը հրամայեմք՝ ինչպէս բոլոր Վանահարց՝ նոյնպէս և Ձեզ, որ սոյն պաշտօնագիրն ընդունելուդ՝ 1884 նոր տարւոյդ փակէք Ձեր վանուց հաշիւները և հաղորդէք մեզ օրինաւոր տեղեկագրով՝ որ վանքիդ ընդհանուր ժողովին և ի պակասութեան նորին՝ վանականաց կամ հոգաբարձութեան կոչմանէ վաւերացեալ պիտի լինի, և հետեւեալները պիտի պարունակէ։

1. Վանքիդ եկեւմտից վերջին տարւոյ հաշիւները մինչեւ ցսկիզբն 1884 տարւոյ, յատկապէս որոշելով զանազան ազբիւրներէ եկող հասոյթներն և զանազան պէտքերու համար եղած ծախքերը, վանքին պահանջներն և վանական արկեղ պարտքերը։ Վերջին 1883 տարւոյ հաշիւները անմիջապէս պէտք է յղուին, իսկ նախընթաց տարիներու հաշիւները հետզհետէ, և որչափ կարելի է փութով։

2. Նոր տարւոյ սկիզբն վանքիդ ունեցած անասուններուն տեսակները, և ճիշդ թիւերը։

3. Վանքիդ կալուածներուն և հողերուն, արտերուն և մարգերուն և անասունատներուն ցուցակը, մեծութիւնները և արդիւնքներն ալ ցուցնելով և կալուածագրերուն օրինակներն ալ ի միասին յղելով։

4. Վանքին և Եկեղեցւոյն վերաբերեալ բոլոր գոյքերուն և զարդերուն ցուցակները, նոյնպէս բոլոր ձեռագիր և տպագիր գրքերուն ցուցակները։

5. Վանքին միարաններուն և ստաւուրներուն թիւերը, անուններն և մականունները։

6. Համառօտ բացատրութիւն մը վանքին կացութեան նկատմամբ, այսինքն թէ ո՞վ կը խառնուի մատակարարութեան, ի՞նչպէս կը կատարուի վարչութիւնը, և ի՞նչ օգտի կը ծառայէ վանքը, գլխոց ուն՞է և որչափ աշակերտ, և ի՞նչ կ՚ուսանին։

Այդ ամէն հաշիւները, ցուցակները և տեղեկութիւնները պէտք է փութացնիք և գոնէ նամակիս թուականէն մինչեւ երկու ամիս պատասխանները յղարկէք։ Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն ի նկատի պիտի առնու իւր հրամանները կատարողներուն արդիւնքը, և չկատարողներուն պակասութիւնն՝ իւր ապագայ արամադրութեանց առնն։

Հայցելով Ձեզ ի վերուստ ի Հօրէն լուսոյ կար և զօրութիւն, և Սուրբ Վանօրէից մերոց չինութիւն և պայծառութիւն, ողջ լինել Ձեզ մաղթեմք օրհնութեամբ Ամենակալին։

Բաղէշի վիճակէն Տէրզիմ դիւղի ընակիչներէն, Յարութիւնի (Յարո) որդի Կուլիճան անուն երիտասարդ մը՝ 24 տարեկան, ջորեպան, կորսուած լինելով, կը խնդրուի որ եթէ նորա վրայ տեղեկութիւն ունեցող կայ՝ հաճի իմաց տալ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԷՐՃԵՄԱՆԸ-ՀԱԳԲԴԱԹԻ ԴԱՏԸ

Թէրճեմանը-Հաբէրն այսօր աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն կուտայ՝ հանրային կրթութեան Խորհրդոյն կողմանէ իրեն դէմ բացուած դատին վախճանին վրայ։ Լրագրական Ցանձնաժողովին նախագահ Յովհաննէս Էֆէնտի երեկ երկու կողմանց փաստաբաններն հրաւիրեր է, սակայն միայն Թէրճեմանի փաստաբանը ներկայ գտնուեր, և հետեւեալ որոշումն հաղորդուեր է։

«Այս Ցանձնաժողովն իբրև դատարան մը կազմուած չլինելով՝ չենք կրնար իրրեւ դատավճիռ հաղորդել նորա որոշումն. միայն թէ Ցանձնաժողովն Հանրային կրթութեան Խորհրդոյն կոչմանէ ձեզի դէմ բացուած դատն քննութիւնն աւարտած և տեղեկագիրն խմբագրած լինելով՝ ձեզ պիտի հաղորդուի նորա խնամը։

«Ցանձնաժողովն, թէ՛ ձեր, թէ՛ յօդուածագիր Ահմէտ Միհրաթ Էֆէնտիի առարկութիւններն և թէ՛ Կրթական Խորհրդոյ փաստաբան Իլիաս Էֆէնտիի գանգատներն քննած է։ Ցանձնաժողովն, ինչպէս յատուկի ալ ըսուեցաւ, յետ քննութեան ընդունած չէ ձեր այն առարկութիւնը, թէ Կրթական Խորհուրդն դատաբանարու իրաւունք չունի այնպիսի խնդրոյ մը համար՝ զոր արդէն դատաւորական գրով հերքած է։

«Բաւական համարուեցան՝ ձեր լրագրոյն դրած յօդուածն հատատաւելու համար ձեր կողմանէ Ցանձնաժողովոյն ներկայացեալ վկայք և ապացոյցք։ Իսկ ընդունելի եղած չեն՝ Կրթական Խորհրդոյն կողմանէ եղած գանգատներն»։

Զինուորական պաշտօնատունը կըսեր է յանձնագրեր (հավալէ) տալ պաշտօնակալաց և գիւանաց անդամոց՝ ներկայ տարւոյ անվճար թուականց համար։

Գերմանիայէն յատկապէս մէկը հրաւիրուեր է՝ ոստիկանական վարչութեան բարեկարգութեան համար, և պաշտօնական մէջ տեղ կը պատրաստուի։

Ոստիկանութիւնը հրաման հաներ է, որ այսուհետեւ թատրոնի և այլ տպագրեր չվաճառուին Պօլսոյ և արուարձանաց մզկիթներուն դիմերը, և դերեզմանատանց, ապրիւրներու և այլ այսպիսի վայրաց պատերուն վրայ։ Պիտի պատուէն՝ այս արգելքին հակառակ վարուողներն։

Արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Տատեան էֆէնտի երէկ Կայսերական պալատը գտնուելուն պատճառաւ, չկրցաւ երթալ պաշտօնատեղին։

Մեծ. Նպաստ-քոյին նախագահութեամբ, նախարարաց յանձնաժողովի մը գումարուելով երէկ, մինչև երեկոյ շարունակեց։

Թէրճեմանը-Հաբէրն լուր առեր է թէ, Պօլսոյ շուկային մէջ խումբ մը դողեր կը շրջագային, սպասաւորի՝ սպասուհւոյ և մուրացկի կերպարանօք։

Բաղէշի կուսակալութիւնը՝ Մշոյ կառավարչէն խնդրելով՝ հեռագրեր է առ ներքին գործոց նախարարութիւնն, թէ «Յունուար 20 ին Գուլանքգի Դօպ գիւղին մէջ երեք անգամ և գիշերը ժամը 6 էն մինչեւ առաւօտ անընդհատ գետնաշարժ պատահած է, սակայն ո՛ր և է վնաս եղած չէ»։

Կայսերական հրամանաւ խափանեցաւ՝ մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուող Ել-Ձեվլէթ անուն արաբերէն լրագիրն, սուտ ու վնասակար հրատարակութիւններ ընելուն, և հակառակ քանիցս ազդարարութեանց և գադարման պատժոց՝ նոյն ընթացքը շարունակելուն համար։

Վեհ. Սուլթանը շաբթուս մէջ իւր առջեւ եղեկարական լուսոյ փորձեր կատարել տուաւ ձեռամբ Պ. Շավէնի, և շատ գոհ լինելով, հրաման տուաւ նմա, որպէս զի Ֆոռի դրութեամբ Եըլդիզի պարտէզը լուսաւորելու համար պէտք եղած կանթեղները պատրաստէ։ Այս բան անյապաղ պիտի կատարուի, որպէս զի եղեկտրական լոյսը Եըլդիզի մէջ հաստատուած լինի Աւստրիոյ դահաժառանգ կայսրորդւոյն և իւր տանուանոյն Կ. Պոլիս եկած միջոցին։

Էֆէնտի իւր երէկի թուով կ՚ըսէ, թէ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն արտօնութիւն խնդրուած է Ցրապիզոնի և Կարնոյ միջև երկաթուղւոյ մը շինութեան համար, բայց չծանուցաներ թէ ո՛վ կամ ո՛րտե՛նք խնդրած են զայս արտօնութիւն։ Արդարեւ, շատ օգտակար ձեռնարկութիւն մը կը լինի այսպիսի երկաթուղի մը շինել, որ թէ՛ առեւտրական և թէ՛ ռազմական տեսակէտներով մեծապէս կը զօրացնէ օսմանեան տէրութեան դիրքը։ Պարսկաստանի առեւտուրն յայնժամ փոխանակ Ռուսիոյ ձեռքն անցնելու, Թուրքիոյ ձեռքը կը մնայ, Փոքր Ասիոյ արտադրութիւնք կը զարգանան, երկիրը կը հարստանայ, և երբ Աստուած մի՛ արասցէ, պատերազմ մը ծագի, տէրութիւնը կարող կը լինի շուտով ռազմամթերք և զօրք դրկելու Կարնոյ և մօտակայ ռազմական կարեւոր դիրքերուն։ Ուստի, մեք ուրախ պիտի լինինք եթէ Էֆէնտի տուած լուրն ստուգութիւն գտնէ, բայց շատ յուսալից չենք, որովհետեւ լրագիրք սովոր են հրատարակել այսպիսի հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ լուրեր, որք յետոյ իրականութիւն չեն գտներ։

Կայսերական կառավարութիւնն որոշեր է ժամանակ մը զինուորագրութենէ ազատ թողուլ, Թեսալիայէն Թուրքիա գաղթող Իսլամները։

Լոյսի ընկերութեան Ֆը... անուն գեղեցիկ շոգենաւն, որ Սամսէն Կ. Պոլիս կուգար քիչ վաճառքով և սակաւաթիւ ուղեւորներով, երեքշաբթի գիշեր սաստիկ փոթորկի մը հանդիպելով, Զէյտէի մօտ ցամաք ելաւ։ Նոյն ընկերութեան ուրիշ երկու շոգենաւք օգնութեան գնացին, սակայն չյաջողեցան ազատել վտանգեալ շոգենաւը։ Բայց և այնպէս, Լոյսի ընկերութիւնը նոր միջոցներ ձեռք կ՚առնու շոգենաւը ջուրէն ելեան հանելու համար։

Անգլիացի և Հոլանտացի արժեւորաց պատուիրակ Պ. Վինչընդ Քայլարա, որ մէկ ամիսէ ի վեր բացակայ էր, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ։ Պ. Քայլարտի ուղեւորութեան գլխաւոր նպատակն էր օսմանեան արժեթղթոց փոխոխման (...) վերաբերեալ ինչ ինչ խնդրոց կարգադրումը։ Այս գործոցութեան կատարման համար ամէն ինչ պատրաստ լինիլ կը թուի։ Այս գործոցութիւն կրնար կատարուիլ մարտ 1/13ին, վերջամեայ տոկոսաց կտրոնին վճարման հետ, բայց եռ մնացած է՝ օսմ. պատուիրակին անուանման յապաղման պատճառաւ, որոյ պաշտօնը պիտի լինի պաշտօնապէս հիմնել և հսկողութեան ենթարկել նոր արժեթղթերը։ Բայց այս յապաղումն արդեւք չպիտի լինի յետեւանք կարծեցեալ մարտի սկիզբը վճարման։

Միջերկրականի Ռուսական նաւատորմի Իզմիրէն Պիրէոն վերադարձաւ։

Պ...ֆ. Էֆէնտին լրագրին իւր 24 փետր. թուով, Մէհտիի բանակին մէջ կռուած Ստամպուլի անուն Աբարի մը նամակէն քաղելով, կ՚ըսէ թէ Հիքս փաշա, որ ծանրապէս վիրաւորուեր էր, Մէհտիին բանակին մէջ կը խնամուի երեւ՚ր, և այսօր գրեթէ ապաքիներ է։

Աւստրիոյ և Իտալիոյ կառավարութիւնք պաշտօնական ազդեր կը հրատարակեն, հասարակութիւնն ըզգուշացնելով կեղծ շքադրամներու և պաշտօնական վկայագրերու դէմ, որք այս պահուս մեծ քանակութեամբ կան Վիէննայի և Հռոմի հրապարակաց վրայ։ Սպասութեան, գիտնական ընկերութեանց անդամութեան և Պարսկական պատուանշաններու վկայագրեր ալ կան այս կեղծ թղթոց մէջ։ Աւստրիական կառավարութիւնն յայտներ է սատուցել թէ վկայագրեր և պարսկական պատուանշաններ կը չնուին նենգիչներու խմբի մը ձեռամբ, որ հաստատուած է եղեր Փոքր Ասիոյ մէկ քաղաքին մէջ։ Այս խմբին արտադրութեանց մէջ ամենէն յարգին է եղեր պարսկական «շքադրամ մը վասն արուեստից և գիտութեանց», թէև Պարսկաց Շահն երբէք այդպիսի շքադրամ մը չէ հաստատած։

Մ...ոլ Օրէնդալ, որ սովորաբար լաւ տեղեկութիւն ունի, կ՚ըսէ երէկի թուով թէ Սերասքիրոյ կուսակալ Խալիլ Ռիֆաթ փաշա, որուն համար կ՚ըսուէր թէ Կրետէի կուսակալ անուանուած է, «մայրաքաղաքիս աւելի մեծ և աւելի կարեւոր» պաշտօնի մը պիտի կոչուի։

Կ...ղէր ...ը Ռ...մէ լրագրին մէջ կը կարդանք. — «Թուրքիոյ ծխախոտի Ռեժիին տնօրէն Պ. Լանկ ազգ. մը հրատարակած է, որով կը ծանուցանէ Ռումանիոյ նախկին Ռեժիին բոլոր պաշտօնեայներուն, թէ կրնան գործ գտնել իւր տնօրէնութեան ներքեւ գտնուող Ռեժիին մէջ։

Սուլթանի գործոց արդի վիճակին նկատմամբ Լ...էրէ հետեւեալը կը գրէ իւր երէկի թուով. — Այժմի Թրինքիդատ համախմբեալ Անգլ. զօրքանակը կը բաղկանայ 5,000 մարդէ։ Ցառաջիկայ աշնան օրը դեռ որոշուած չէ։ Ամէն օր հետաքրքրութիւնք կը կատարուին տեղեկանալու համար Օսման Տիկմայի բռնած դիրքերուն, որ կ՚ըսուի թէ իբր 20,000 մարդ ունի Թրինքիդատի և Թօխաբի միջև։ Սուաքիմէն կը հեռագրեն, թէ հարկաւոր դատուած է լուծել և ի Դահիրէ եռ զրկել սեւամորթներու վաշտ մը, որ անհնազանդութեան նշաններ կուտար։

Օ...ռը կէս-պաշտօնական թերթը կը բողոքէ Սուսանի թողման դէմ և իբրեւ վայրագ մոհեանդ մը նկարագրելով զՄէհտին, կը ցաւի որ Նգլիա անոր իշխանութիւնն ամրապնդելու հետամուտ է։ Օ...ռը կը յարէ թէ այս կէս Բ. Դրան և Անգլիոյ միջև անհամաձայնութեան գլխաւոր պատճառն է Եգիպտական խնդրոյ մասին։ «Եգիպտոսի հարաւային—արեւմտեան կողմը սեւամորթներու տերութեան մը հաստատումը գուցէ չվնասէ Անգլիոյ շահուց, որ կրնայ մինչեւ իսկ յուսալ թէ Աֆրիկէի ապստամբները պարտուր թողով, ապագային մէջ թէ՛ նիւթական և թէ՛ բարոյական օգուտ պիտի քաղէ, բայց Օսմ. և Եգիպտական շահուց տեսակէտով խնդիրը բոլորովին տարբեր է»։

Վիէննայէն կը հեռագրեն առ Թայմ թէ Հելլենական կառավարութիւնը ցարդ չէ յայտնած արձակել տալու քանի մը Յոյներ, որք ձերբակալուած էին Եգիպտոսի և Թեսալիոյ Յունաստանի թողման ի նպաստ Թուրքիոյ մէջ ցոյցեր ընելնուն համար։

Ալէքսանդրիոյ աւարառումէն և յարակից ցաւալի դէպքերէն վնասուցեալ տրուած փոխարինական հատուցմանց միջազգային յանձնաժողովը մարտ 1/13 (Ն. Տ.) իւր վերջին նիստը պիտի ընէր Ալէքսանդրիա, ընդամենն 4,330,000 անգլ. ոսկի յատկացընելէ յետոյ վնասելոց։

Հալէպի պարսկական նորընտիր հիւպատոս Միրզա Բիզա Խան՝ վաղը կուղեւորի իւր պաշտօնատեղին։

Մ...ռ...ա Տէրս...ն կ՚ըսէ թէ Խտիվ Թէվֆիք փաշա հաստատապէս որոշած է հրաժարիլ, և արդէն բոլոր պատրաստութիւններն տեսած է։ Իւր գործակատարներն ի Լոնտրա և ի Բարիզ հրաման ընդունած են, որ այս երկու քաղաքներուն մէջ Թէվֆիք փաշայի բնակելիք տուներն ուրիշի անուամբ վարձուին և ոչ թէ Խտիվին։ Սինքադի նոր պարտութենէն վերջ բոլորովին նուպար փաշային ձեռքը է, ինչպէս որ կ՚ուզէ՝ համաձայնիլ անգլիական պաշտօնատարաց հետ։

Մարսիլիոյ թղթաբեր շոգենաւն երէկ կէս օրին անցաւ Տարտանէլէն։

Քանի մ՚օր յառաջ գրած էինք, թէ Կէյպիզէի մէջ բանտարկեալք կը հարստահարուին բանտապահներէն, և թէ՝ Իսկիւտարի ընդհանուր դատախազն քննութեան դրած է՝ Դատական գործոց նախարարութեան հրամանաւ։ Արդ՝ կը լսեմք թէ ընդհանուր դատախազն տուած է իւր քննութեանց տեղեկագիրն, յորմէ կիմացուի թէ հարիւրապետ Ռիֆէպ աղա, և Լօմէր՝ Շահին ու Իպրահիմ ոչ միայն խարազանաւ դանակոծեր են ալպանիացի Ալին, այլ նաև ծանր չղթաներ անցուցեր են վիզը, և Սէ-

լիմ անուն բանտարկեալ մ'ալ այսպէս չարչարելէն յետոյ՝ երկու քն ալ պատուհանի մը կապեր, և երեք օր թողեր են այս վիճակի մէջ։ Գայմագամն երբ բանտը գացեր տեսեր է, և խեղճերն բաղուբեր են, նա ալ այդ չարչարանաց արժանի համարեր է զանոնք։ Ընդհանուր դատախազն առաջարկեր է ըստ օրինի պատժել յիշեալ հարատաւոր անձինքն։

—

Խալիլ Ռիֆաթ փաշա Սերասքիրյէն տակաւին երէկ ճանբայ ելեր է՝ Պօլիս գալու համար։

—

Վիէննայի նշանաւոր բժիշկներէն մէկը՝ 25,000 ֆրանգ այլագին ընդունելու պայմանաւ մայրաքաղաքս եկած է երկու չարթի օրը, Ծխախոտի մենաւաճառի վարչութեան պաշտօնակալներէն Պ. Սպրան դարմանելու համար։

—

Երուսալիմ սեղանաւոր Պ. Քորնիոյի ձեռան մէջ երկրորդ անգամ Կ. Պոլիս գալուն այժմ տրուած մեկնութիւնը սա է թէ կ'աշխատի ի մի ձուլել «Եբրիս — Թեսալիոյ առանձնաշնորհեալ Պանքան» մայրաքաղաքիս «Պանք տը Քոնսդանդինոպլ»ին հետ։ Բայց Պ. Քորնիոյ գժուարութեանց կը հանդիպի եղեր, և Կ. Պոլսեցի բաժնետէրք դժգոհ են եղեր։

—

Գահիրէէն փետրուար 21 թուով կը հեռագրեն Կորտոն զօրավարի յայտարարութեան դերեվաճառի վերաբերեալ մասին Արաբերէնէ ճիշդ և կատարեալ թարգմանութիւնը, որ հետեւեալն է։

ՕԱՇՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամ հանայն բնակիչ

Ձեր անդորրութիւնը մեր յուսոյ ա-ռարկայն է։ և ըստ որում դիտեմ թէ դուք ցաւած էք դերութեան մասին որ դէպութիւն ունեցած է ի ձեզ, և ըստ որում ատոր ջնջման համար կատարուած թեան խիստ հրամաններն, և դերեվաճառ ի գործ դնողներուն կրել տրուած պատիժներն և դերեվաճառի ջնջման մասին կատարուած տուած հաւատալիքը և ասոնց վերաբերեալ հրամանագրերն ծանօթ են և վիշտ կը պատճառեն ձեզ, կը յայտարարեմ թէ յետ այսորիկ ոչ ոք ձեր գործերուն չպիտի խառնուի այս մասին և ամեն ոք պիտի կրնայ մարդ մը առնուլ իւր ծառայութեան։ Ոչ ոք այս բանին պիտի դպչի, և ամեն մարդ այս նկատմամբ իրեն հանդէպ թուածը պիտի կրնայ ընել և ոչ ոք պիտի խառնուի։ Այս է մեր հրամանը։ Իմ հանակարգս առ ձեզ։ ԿՈՐՏՈՆ ՓԱՇԱ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Այս օրուան հեռագրաբերէ

ԱԺԱՆՆ ՀԱՎԱՍ

Լոնտրա 28 փետր.

Անգլիոյ Պանքային չարաթական հաշուեցոյցն անցեալ չարթուան հաշուեցոյցին հետ բաղդատմամբ, հետեւեալ տարբերութիւնը ցոյց կուտայ։

Պատրաստ մետաղադրամ —		
Ցաւելումն Անգլ. ոսկի	246,000	
Պանքնոթք ի պահեստի — »	336,000	
Փոխանակագրեր և այլ թղթեր »	437,000	
Պահեստի դրամոց համեմատութիւնը յանձնառութեանց հետ	40 7/8 %	

Լոնտրա 28 փետր.

Ռատիկանութիւնը Լոնտրայի երկաթուղոյ երեք կայարանաց մէջ դուռ ելեր դիմոխային մեքենայներ, Ամերիկեան գործարաններէ եկած։ Ասոնք կը նմանին այն մեքենային որ մտերս պատրաստեցաւ Վիքտորիա կայարանին մէջ։ Այս լուր յուզում պատճառեց։

Բէյրթ, 28 փետր.

Նախարարապետ Պ. Թիֆաք Հունդաբիոյ երեսփոխանաց ժողովոյն ներկայացեր Մօսթարէն (Հերսէք) ի Միթրովիցա (Մակեդոնիա) հաստատելի երկաթուղոյ մը ծրագիրն։

Հռոմ, 28 փետր.

Կարդինալ Հասուն մեռաւ։

Ռիւզտրի գործակալութիւնը ո՛եւ է հեռագիր հաղորդած չէ մեզ այսօր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻԱՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 17 Փետրուար

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԾԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Բանսոլիտ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ....դ.կ.	9	26
Պօրսային գոցուելէն վերջը «	9	30
Երէկ Բէրայի մէջ.....	—	—
Առաւօտուն բացուեցաւ..... «	9	28
Բարձրագոյն դին ..... «	9	28
Նուազագոյն ..... «	9	28
Կէս օրին ..... «	9	28
Փոխանութիւն 1863.....ֆր.	60	—
» 1865..... «	55	
» 1869..... «	50	
» 1873..... «	44	
Պօն տիւ Թրէզոր.....Անգլ. լիրա	17	25
Բուլգարի երկաթուղի.....ֆր.	42	
Օսլեկսէյսն տը Բրիօրիթէ »	375	

ԲԱԺՆԵՏՈՄԱՐ

Սօսիէթէ ժէնէրալ....Անգ. ոսկի	4	
Մրէտի ժէնէրալ..... Օսմ. լիրա	7	
Պանք տը Ֆօնս..... « «	7	
Սօս. Նանժ է վալ.... « «	3	35
Թրամուէյ ..... « «	2	20
Ինիֆիէ. Եգիպտական	—	—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	73	35
Գիշերը գործ չեղաւ	—	
Այս առաւօտ բացուեցաւ..	73	37 1/2
Կէս օրին նոյն գին	73	37 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմ. ոսկի.....	ղրշ.	100	—
20 ֆրանգնոց	«	37	29
Անգղ. ոսկի	«	110	16
Ֆրիմից	«	51	1/2
Բօլ Եմբերիալ	«	90	1/4
Ռուսպի թղթադրամ	»	9	26
Թալէր	«	19	18
Ֆիորին	«	9	05
Մէճ. արծ. (տարբ.)	«	108	2
Հիգնոց	«	102	30
Մէթալիք	«	100	1/2
Պրինձ	«	800	—
Թղթադրամ.....	«	1470	—
Վեցնոց.....	«	105	

(ԱԺԱՆՆ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 28 փետրուար ժամ 3 վ 15 երեկոյ

Անգ. Քոնսոլիտէ գոցուեցաւ....	101 13/16	
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 11/16	
« « գոցուեցաւ....	8 3/4	
Օսմ. փոխառութիւն 1865	11	
« « 1869	9 3/4	
« « 1871	67 1/2	
« « 1872	16 1/2	
« « 1873	8 3/4	
Փոխառ. 1877.....	77 3/4	
Պանք Օթոման	15 3/4	
Ռուսական փոխառ. 73.....	87 1/2	
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	66 1/4	
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	60 1/4	
Տայրա Սանիէ	65 3/4	
Տօմանիալ (փոխառ. Բօչիլտ).....	87 1/4	
Հունգ. պարատաթուղթ 1877.....	101 1/4	
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	25 436	

Վիէննա 28 Փետրուար ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտրայի վրայ	121	70
Օսմ. Երկաթուղի	19	80
Բարիզ 28 Փետրուար ժ. 3 վ.	45	երեկոյ
Ֆր. Ռանթ 4 1/2 % . . . . . բաց	105	75
« « 3 % բաց	76	27 1/2
Օսմ. Քոնս. բացուեցաւ	8	80
« « գոցուեցաւ.քան. կտ.	8	80
Օսմ. փոխառութիւն 1863.....	—	—
« « 1865.....	55	—
« « 1869.....	49	—
« « 1873.....	44	—
Օսմ. Երկաթուղի	41	25
Պանք Օթոման	641	25
Գրէտիտ Լիոնէ	545	
« Ֆոնսիէ.....	1250	
Բաժնետոմս Լիոնի	1222	50
Սուէզի ջրանցք.....	2040	
Ռուսական 3% 1877ի	94	1/4
Իտալական Ռանթ.....	93	
Արեւ. Ռուս.(Ռիւս Օրիան.).....	—	
Եգիպտական միաց. գոց	333	75
Սպանիական (արտաքին).....	59	7/8
Հունդարական (ոսկի).....	102	1/4
6 % Հելլենական	—	—
Զէք Լոնտրայի վրայ.....	25	24

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

28 Փետրուար ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 3 1/2 %.....	105	85
Օսմ «	8	82 1/2
« Երկաթուղի	—	—
Եգիպտական միացեալ	334	37 1/2

ՄԵՏԷՈՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԼԻՆ

29 Փետրուար (Ն. Տ.)

	ժ.	Վ.
Մագուսն արեգական (Առաւօտ)	6	37
Մուտք « «	5	49
Կէս օր (Միջին ժամով) . .	12	38
Կէս օր (Ժամ ըստ տեղւոյ) .	6	4
Մագուսն լուսնի (Առաւօտ) Ա.	3	52
Մուտք « « Ե	9	3

Երեւումն լուսնի . Ա. Բ. 4 Մարտ.

Աստղագէտ ժամը 8 ին

Հոգրդմեթր

Մանրաչափ (Մովս. երես) . . .	764 0
Ջերմաչափ	4. 8
Նուազագոյն ասաիճան	3. 1
Բարձրագոյն « իրիկուան	9. 2
Խոնաւութիւն 0/0	9. 3

Բարձրութիւն անձրեւի 24 ժամու միջոցին . . հաղորդուածներ 16

Ուղղութիւն հողմոյ, հիւսիս հանդարտ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 28ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափը դրէթէ միակերպ ճնշուած կը մնայ Միջերկրականի և Խաղոյ հիւսիսային կողմը։ Հովը տկար է Միջերկրականի վրայ և հարաւային մասին մէջ։ Արշիպեղագոսի և Օսէասյի վրայ։ Բարեխառնութիւնն է 16 աստիճան ի Պէրութ, 4 յՕսէասյ, զեռօէն 2 աստիճան վար ի Վիէննա և ի Բարիզ և 22 աստիճան ի Բեգրսպուրգ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔԻ»

Զմիւռնիա, 11 փետր. 1884

Զմիւռնիոյ Հայն ինչպէս իր վաղեմի սովորութիւնն է, կ'աշխատի լուին մի հանիստ չրջանակի մէջ. բանական կրթական և բարեգործական ձեռնարկներ ունենք։

Հոգիսիսեան վարժարանի վերաշինութիւնը մի ժիր Ցանձնաժողովի մը յարատեւութեան ու հսկողութեան արդիւնքը, քիչ ժամանակէն ի խիստ լաւագոյն և որ Զմիւռնոյ հայերուն մեծ պատիւ կը բերէ։ Վերջերս մի յայտարարութիւն եղաւ որով տեղիս Հայ տիկիններու ազգացութիւնը կը խնդրուէր. քանի որ այս հաստատութիւնը կը պատկանի այդ սեռին, հետեւաբար իր պարտքն է ձեռնտու գտնուիլ։ Այս յայտարարութիւնը ցոյց կուտայ որ Ցանձնաժողովին նիւթական վիճակը նախանձելի չէ, բայց ինչ փոյթ, եթէ կան լոկ մի քանի մտեր որ անտարտ են, պէտք չէ բնաւ յուսահատիլ քանի որ կայ մի բանիրուն Ցանձնաժողով որ կաշխատի անվհատ։

Պարտք է նաև յիշել մի ուրիշ նպատակ որ անշուշտ շատ չանցնիր կ'իրագործուի։ Մի յոյժ բարեփրտ անձ որ երբեք իր օգնութիւնն ու նպաստն չը-զլանար ամէն օգտաւէտ ձեռնարկներու այս անգամ յանձնառու եղած է անձնական ծախքով մատուռ մի շինել տալ նոր Հայ գերեզմանոցին մէջ։

Ձեռ կրնար չը յիշել նաև քաղաքիս Հայ ընթերցասէրը, որ դպրոցի փոխութիւն կրած է, և յուսալի է որ Մեսրոպեան ընկերութիւնը պիտի չանայ մի աւելի բարձր դիրք տալ անոր։ Արդարև անիրաւութիւն է ըսելը թէ ժողովուրդը չ'աջակցիր. եթէ ազգ հաստատութեան մը անօրինութիւնը աշխատի և իրական արդիւնք ցոյց տայ, ժողովուրդն երբէք չդեղեւիր իր քաջալերական նպաստն ընծայելու։

. . . . Խմբագիր Տնօրէն «Արեւելք» պատուական օրագրոյ

Գաղատիոյ դպրոցներն այնքան խեղճ վիճակի մէջ են որ կրնանք ըսել թէ դըպրոց չունինք։ Այս վիճակին դարման տանելու նպատակաւ ի սորուն ստորագրելոցս բաղկացեալ դպրոցական հոգաբարձութեան ժողով մը կազմուեցաւ՝ որ հրապարակաց մէջ թատարարիկ և ուրիշ ազգ դպրոցները նոր ամրակեալ և դաստարարտեալ ազգային երկսեռ մանկտին ժողված և Ս. Խորենեան վարժարանին մէջ նոցա կրթութեան և դաստիարակութեան հոգը ստանձնած է։ Վարժարանս արական սրահին համար ինչպէս որ ընդհանուր դաստառ կարգըլուած է Կեսարիոյ Կէրմիր գիւղաքաղքին ազգային դպրոցէն եկած Մեսրովպ Թաշճեան էֆէնտին։ Նոյնպէս ուրիշ պէտք եղած դասատուներն ալ հետզհետէ պիտի կարգուին, և իգական սրահին համար ալ Կ. Պոլսէն վարժուհի մը բերել տալու ուրուշումն տրուած է։ Այս նշանակեալ ժողովն՝ պատիւ ունի յայտնել թէ՝ քաղաքին ազգային անհատներէն տարեկանի և անասկանի կերպերովընդ միջոց հանգանակութիւններ ընելու ձեռնարկուած և իւրաքանչիւր անհատէն ըստ իւրում կարի նիւթապէս և բարոյապէս խրախոյսը և օժանդակութիւնք թէև տեսնուած և տեսնուելու վերայ են. բայց ցաւալին այն է որ մէկ կողմանէ այս երկու երկեռ վարժարանաց տարեկան ծախսերց և միւս կողմանէ ալ արդէն յարմար դիրք չունեցող մեր դպրոցը՝ աշակերտաց ստուգութեան նպաստաւոր կերպիւ նորոգելու մասին պէտք եղած արտաքոյ կարգի ծախսերց պիտի չկրնայ համապատասխանել տեղւոյս ազգայնոց սակաւութիւնն և յետին ծայր աղքատութիւնն։ Այս դիժարութիւնները տեսնելով, եթէ վհատելու և արդի վիճակին մէջ մոռելու ըլլանք, այն ժամանակ քարինք պիտի սկսին աղաղակել, որով Գաղատիոյ պէս կարեւոր տեղ մը, ազգութեան անունը բոլորովին բնաջինջ պիտի լինի։ Հետեւաբար քաջալերուելով, կարելի եղածին չափ ի ներքուստ այսինքն Գաղատիոյ ազգայիներն թէ՝ պէտ և հանգանակութիւնը կը չարունակի, այսու ամենայնիւ ի յառաջիկայս ալ Կ. Պոլսոյ, Զմիւռնիոյ, և այլ տեղեաց ազգասէր և բարեբար սրտերուն դիմելով, այս մասին օժանդակութեան ձեռն կարկառել խնդրելու հարկադրութեան մէջ պիտի լինինք այն քաղաքին թշուառ ազգայնոց համար, որք ի բարոյս հետէ թէ՝ բնական անցեալ երաշտութենէ, և թէ՝ դիտութեան սովէ հարեալ տակաւին յանհարիւս կը տանջին։

Ուստի, Մեծ. Տէր, յանուն Ազգ. օգտի կը խնդրեմք որ բարեհաճիք ներկայս անկիւն մը շնորհել ձեր ազգօգուտ թերթին մէջ, սէրք եղած յանձնարարութիւնքը չխնայելով։

Որով մնամք երախտապարտք

Ատենադպր. և Հարկ. Ատենապետ

Կ. Շահինեանց Բոլ. Բ. Կիւլլենկեան

Խորհրդական Գանձապետ

Բոլսանեան Մելիքշահեան Բոլ. Թահրալեան

Ներքին Տնօրէն

Դրէթոր Ե. Թօփալեան

4 Փետրուար 1884

ի Գաղատիա

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Բ.

(Տե՛ս Թ.- 36)

Հրէից հարատեւութիւնն, բանը, թէ՝ Աւստրիայոյց աղքատութիւնն՝ բարերար դեր մը կը կատարէր ի մէջ կայսերական կառավարութեան և Հրէայ հարածելոց։ Եւ արդարև շատով կ'սկսէր զգալ կառավարական գանձն Հրէից բացակայութեան անհանոյ հետեւանքներն. քանզի Վիէննացիք չէին կրնար դէթ խոստացեալ տարեկան գումարն վճարել ի փոխարէն Հրէից հարկի։ Հրէից բոլորովին բացակայութիւնը անկարելի էր ուրեմն, և բնական էր որ Հրէայք 1673 ին թոյլատուութիւն ստանային Սաորին–Աւստրիոյ մի քանի վաճառատեղիներն այցելել, և ըստ Վոլֆի՝ բանակցութիւնք իսկ տեղի ունեցան Հրէից վերադարձին նկատմամբ։

Վոլֆ կը կարծէ թէ՝ այդ բանակցութիւնք նպաստաւոր արդիւնք ունեցան, և Հրէայք 300,000 կուլդրն վճարել խոստանալով Վիէննա մուտն վերստին։ Աւելի հաւանական կը թըռուի սակայն կարծել՝ թէ այդ բանակցութիւնք եղք մը չունեցան այն առեն, որովհետեւ նոյն դարուն վերջերն (11 սեպտ. 1699) հաղիւ մի քանի Հրէայք կրցած էին արտօնութիւն ստանալ ի Վիէննա բնակելու, դոյնոս որ՝ Օբրընհայմրը և Վէրթհայմրը Հրէայ գործարանատերաց դորձաւորաց ցանկին մէջ արձանագրուած ըլլան։ Այս թոյլատուութիւնը բարբրոն տարանջնաջոխում մ'էր յիշեալ գործարանատերաց շնորհուած, որք պարտաւորեալ էին իրենց գործաւորաց ցանկը ընդ էջն պարտաբերելու, որպէս զի ասիկայ ի Վիէննա (Տես Գոսէֆ Աւսարիէասս. Ա. 563)։ Այս եղանակաւ վերադարձող Հրէից արգիլեալ է տնակոիս, դպրոց և բարուն ունենալ, կամ կալուածատեր ըլլալ։

Եթէ մարդաբեկան սգի ունեցեր Օբրընհայմրը, կանխաւ պիտի հրաժարեր սոյն բարձրագոյն առանձնաշնորհման օգուտներէն։ Արդարև մի քանի ամիսներ հաղիւ թէ անցած էին (24 յուլիս 1700), երբ իւր Հրէայ գործաւորներէն միայն և ոչ–Հրէայ գործաւորի մը մէջ ծագած ընդդիմութիւն մը առիթ տուաւ յարձակման մը Օբրընհայմրրի տան վրայ, որ աւարի տրուեցաւ։ Ի ներկայութեան քաղաքային պահակաց ու ոստիկանաց, որք հինգ ժամ հանդիսատես մնացին առանց միջամտութեան, և այն ատեն հրաման ընդունեցան ամբոխը ցրելու, երբ ամէն բան աւարի տրուած էր։ Օբրընհայմրը 100,000 կուլդրնէ աւելի վնաս կրեց այս աւարառութենէն, և եթէ այս անգամ իւր տունն ու պարտէզն անվնաս մնացին, 1706 ին անոնք եւս քանդուեցան։ Օբրընհայմրրի գործարանը ուղղակիորէն կը մնատկարարբէր կառավարութեան։ Այս դէպքը՝ —որ աւելի անհատական բնութիւն ունի, և որուն չարժառիթը մեւնոյն ատելութիւնն է ընդդէմ Հրէից, — պատմած է նաեւ գաւղիական դեսպանն Մարէշալ Վիլար։

Քարլ Զ. կայսեր օրով եւս կարճուեցան Հրէից ազատութիւններն՝ մի քանի կէտերու մէջ, սակայն արդիւնաւոր միանգամայն ամենայն ուժգնութեամբ՝ Հրէից ընդդէմ բռնի գրգռութիւն։ Այս բռնաբարութեան պատճառն անօրինուեցաւ, եւ այդպիսի գործ մը բնական օրինաց և կրծէ դէմ դաւառանութիւն մը հռչակուեցաւ։

Քարլ Զ.ի դուստրն՝ մեծ կայսրուհին եւս իւրմանն ըրաւ Հրէից Հալածման նկատմամբ, մասնաւորապէս իւր կառավարութեան առաջին տարիներն, Ռնոմ ընտրեալ Հրէից ներքին կեանքին, քաղաքակրթութեան մատուցած ծառայութեանց ելն վերաբերութեամբ, և Ռաբիէոդիէզի դէմ պաշտպանագիր մը, որ Վոլֆի գրչին չը պատկանիր։ Այս մասերն անոր համար զանց կառնումք, որ աւելի կուսակցական գաղափարներ կը պարունակին, քան որ անբնական ալ չը պիտի նկատուին, երբ գիտենք թէ՝ Հրէայ գրագէտի մը կարծիքներն են։ Ընդհակառակն՝ պատմական տեղեկութիւններն զերծ են այդպիսի նկատումներէ, քանի որ պատահած դէպքերու յիշատակութիւն մ'են։ Ե. Ե.

ԸՆԴ ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Ա.ՄԵՐ. ԳՈՄԾ ՏԷ ԴԱՄԳՈՆԻ

ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՍՊԱՆԻՈՅ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ

Ի ՆՊԱՍ ՎԱՐԺՈՒԱՐԱՆԻՆ

Ս. ՅԱԿՈԲԱՅ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Ի ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Շաբաթ, 13 փետր. 1884, երեկոյեան ժամ 3 1/2

Ի ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ, Ի ԲԵՐԱ

Մուտք 1 Օսմ. ոսկի

Կարգադրեր Ցանձնախումբ

Մեծ. Մ. Շելվիէ Ֆոսքոլօ–Կալացի ընտանեկան Հիւպատոս. Նախագահ
,, Հաֆիսիար Գրիգոր էֆ. Ս. Յակոբ Հիւանդանոցի Տնօրէն–Գանձապետ.
,, Սինոպեան Գրիգոր էֆ. Քարտուղար
Մեծապատիւ Տէտրք
Վսեմ. Ալի պէյ
Վսեմ. Փորթուգալ Միքայէլ էֆ.
Տաք. Փէչոխնոյճեան
Գարագաշ Կարապետ էֆ.
Գրիգորմեան Ցոփանէս էֆ.
Վսեմ. Զէյնա պէյ, Տնօրէն Իսաբէի–Մախսուսէի
Մ. Իպիտոր տը Գերիգօ
Իսթիւճեան Կարապետ էֆ. Տնօրէն «Պատիս» լրագրոյ
Հալէն, Տնօրէն Արեւել. Երկաթուղեայ.
Վսեմ. Համամճեան Սարգիս էֆ.
Հաֆիսիար Անտոն էֆ.
Հանրմեան Վիշէն էֆ.
Ճիվէլէկ Տիգրան էֆ. Տնօրէն «Թէրճիմանը–Լէֆքեա» լրագրոյ
Մերեսէմ–Գալի Ասլեքանդր էֆ.
Մէլհամէ Սելիմ էֆ. վեց Անուղղակի Տրոյց Վարչութեան Փոխ–Տնօրէն
Վսեմ. Մըսըրլը Անտոն պէյ
,, ,, Օննիկ ,,
Նորատունկեան Ցարութիւն էֆ.
Տաք. Նուրիճանեան էֆ.
Մ. Պաղ
Պիլէպիճեան Ցոփսէփ էֆ.
Տ. Ջունդ էֆ.
Վսեմ. Սարգիս Ցոփհաննէս էֆ.
Սէրքոս Ժորժ էֆ. Տնօրէն «Պաղրն Թէլէկրաֆիք»
Մ. Շանպի, Բնիկ Օսմանեան Պանգպի.
Վէքիլ էֆ. Թարգման Մեծ Եպարքոսի.
Մ. Վիթալ
Վսեմ. Վուտս բաշա.
Մ. Ռիմրէյ, Թարգման Ֆրանսական դեսպանատան
Մ. լը Պարոն Վանտէօվր
Մ. Օպուանս, Տնօրէն վեց Անուղղակի Տրոյց Վարչութեան
Մ. լը Գոմանտէօր Ֆորնի, Տնօրէն Լայս Ընկերութեան

կութիւնը ծածկոյ ցնցոտի մը վրան ունենալով։

դաղաթին հողմոյցոյն էր։ Առանց այլ եւս տարակուսելու՝ տարի առաջանակ-

ուածել սկսայ։ Այս անակնկալ ծեծը զարհուրեցուցիչ էր։ ... ան, և առաւել ա-

Որովհեւեւ բաւական ժամանակ անցան մինչեւ որ պաշտօնքն մնայ, երկու-

ջոյ նշանարեցի դէպի ինչ ընդհանուր ժամանակ միանգամայն դէպ յետոյ, անցինք Գաղուհոյն։

... Ս ԳԱՐ ... զութիւնք)։

Յուլիս 11 Դշ.— ... զարձակ (Բ. Գասու). —Հայերէն

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ՎԱԴԵՐԸ Ի ՀՆԴԻԿՍ.—Ըստ պաշտօնական յայտարարութեանց, 3–4 տարուան մէջ 38,218 հնդիկ (որոց մէջ կը գտնուին նաև անգլիացի զինուորներ) վայրենի կենդանեաց սընունդ եղած են։ Վերոյիշեալ հաշուոյն մէջ եղող 25,664 հոգին թունաւոր օձերու խածուած-քէն մեռած են, իսկ 12554 անձանց կրծոտեան պատճառն ալ՝ վագրն եղած է։

Ի հնդիկս, այսօր կը գտնուին այնպիսի քաղաքներ ու գիւղեր, որք վագրներու որջեր եղած են. շատ տեղեր երկերը մշակելը անկարելի եղած է. տարուէ տարի գիւղացւոց գաղթականութեան թիւն կը բազմանայ։

Ի Կօա, Եւրոպացիք բլրոյ մը վերայ մարմարեայ խաչ մը կանգնած են ի յիշատակ անգլիացի յիսնապետի մը՝ որ վագրի մը հարուածոյ զոհ դնաց ի Հնդկաստան ըրած արշաւանաց ժամանակ։

Ի Պէնկալ, վեց տարուան մէջ 13,400 հնդիկ սպաննուած են, և Բէնէնսիւլի մէջ ալ վագերք տարին 10,000 հոգի կը պատառեն։ Կը պատմեն թէ՝ 1869 ին, մէկ շաբաթուան մէջ մատակ վագր մը 127 հնդիկ ըսպաննած է։

Վագրն կրնայ նաև հանարուիլ հօտերուն ժանտախտը, զի նոր պատուաստ ոչխարներուն դրամական կորուստն տարին 25 միլիոն անգլիական ոսկին կ'անցնի։

Լսուա է. որ վերջերս ուսումնասիրեց վագրներուն բնաւորութիւնն ու նոյա պատճառած վնասն ի Հնդկաստան, խնդրեց Անգլիոյ կառավարութենէն որ պէտք եղած միջոցներն ձեռք առնու։

Վագրի որսորդութիւնը խիստ վտանգաւոր է. զայն որսալու համար առնուազն կենալ դունդ մը պէտք է։

Բաւ է միայն ըսել թէ այս ահռելի գազանը մէկ հարուածով իր որն կը պատառէ և այժմ յեւրոպա վագր որսալու համար անտառաց մէջ կը գտնուին ծառերու կոճղերէ շինուած թակարդներ։

—

ՊԷՆԱՐԷՍԻ ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ԿԱՊԻՆԵՐԸ.—Հնդկական ճաշակով շինուած դեղեցիկ շէնք մը կը բարձրանայ ի Պէնարէս։

Եւրոպացի այցելուք ի հնդիկս ըրած ճանապարհորդութեանց միջոցին գովեստաբերդուութեանց միջոցին գովեստաբերդուութեանց միջոցին գովեստաբերդու